

**JAMHURI YA MUUNGO WA TANZANIA
BARAZA LA MITIHANI LA TANZANIA
MTIHANI WA UALIMU DARAJA LA A**

634

STADI ZA KAZI

Muda: Saa 3.

MAJIBU

Year: 2020

Maelekezo

1. Karatasi hii ina Sehemu **A**, **B** na **C** zenye jumla ya maswali **kumi na sita (16)**.
2. Jibu maswali **yote** kutoka Sehemu **A** na maswali **mawili (2)** kutoka katika kila Sehemu **B** na **C**
3. Sehemu **A** ina alama **arobaini (40)** na Sehemu **B** ina alama sitini **(60)**.
4. Simu za mkononi **haziruhusiwi** ndani ya chumba cha mtihani.
5. Andika **Namba yako ya Mtihani** katika kila ukurasa wa kijitabu chako cha kujibia.

maktaba.tetea.org

SEHEMU A (Alama 40)

Jibu maswali **yote** katika sehemu hii.

1. (a) Eleza kwa kifupi maana ya kimia.

Kimia ni mbinu ya kuchapisha picha au maandishi kwa kutumia mchanganyiko wa kemikali maalumu ambazo huunda au kuhamisha picha kwenye karatasi, nguo, au vitu vingine kwa kutumia tindikali au dawa nyingine za kuchoma au kuondoa sehemu fulani ya uso wa nyenzo.

(b) Taja vifaa sita vinavyotumika katika kuchapa kwa njia ya kimia.

Kwanza, kuna brashi ya kupaka kemikali ambayo hutumika kupaka tindikali au dawa ya kuchoma kwenye sehemu husika.

Pili, tray ya kuchanganyia kemikali hutumika kuchanganya na kuweka tindikali zinazotumika kuchapa.

Tatu, gloves maalumu za mikono hulinda ngozi dhidi ya athari za kemikali wakati wa kuchapa.

Nne, kifaa cha kuchorachora kama stylus au penseli ya chuma hutumika kuandaa muundo wa picha kabla ya kuchapwa.

Tano, karatasi au nguo maalumu ya kuchapia ambayo inakubali athari ya kemikali vizuri.

Sita, kifuniko cha pua na mdomo (mask) hulinda mchapaji dhidi ya harufu na gesi ya kemikali.

2. Taja kanuni nne za upigaji wa picha tuli zinazotakiwa kupitiwa na mwalimu kabla ya kuanza kufundisha mada hiyo darasani.

Kanuni ya kwanza ni kuhakikisha vifaa vya kupigia picha kama kamera au simu vinafanya kazi vizuri na vina betri ya kutosha.

Pili, mwalimu anatakiwa kupima mwangaza na mpangilio wa eneo la picha ili kuhakikisha picha itatoka vizuri bila giza au mwanga mkali kupita kiasi.

Tatu, mwalimu ahakikishe kuwa somo au kitu kinachopigwa picha kimeandaliwa vizuri na kiko tayari kwa picha.

Nne, mwalimu awe amewafundisha wanafunzi jinsi ya kusimama au kupanga vitu vizuri kabla ya kupiga picha ili kuepusha fujo au picha zisizopendeza.

3. Onesha kwa hoja nne faida za muziki katika jamii.

Faida ya kwanza ni kuwa chanzo cha burudani kwani muziki huleta furaha na kupunguza msongo wa mawazo kwa watu katika jamii.

Faida ya pili ni kutumika kama chombo cha kuelimisha jamii kuhusu masuala ya kijamii, afya, siasa au maadili.

Faida ya tatu ni kujenga mshikamano na ushirikiano miongoni mwa watu, kwani muziki hutumika kwenye sherehe, ibada na shughuli za kijamii.

Faida ya nne ni kusaidia kuhifadhi historia, mila na utamaduni wa jamii kwa sababu baadhi ya nyimbo hubeba simulizi za kale na tamaduni za asili.

4. Eleza kwa kifupi aina nne za majadiliano zinazoweza kutumika kufundisha mada ya Ususi.

Aina ya kwanza ni majadiliano ya darasa zima ambapo mwalimu huwaongoza wanafunzi kujadili kwa pamoja kuhusu stadi za ususi.

Aina ya pili ni majadiliano ya vikundi vidogo ambapo wanafunzi wanagawanywa katika makundi na kila kundi linajadili jambo fulani kuhusu ususi kisha kutoa majibu.

Aina ya tatu ni majadiliano ya wawili wawili ambapo mwanafunzi mmoja anajadili na mwenzake ili kubadilishana mawazo kwa karibu zaidi.

Aina ya nne ni majadiliano ya kiungozi ambapo mwanafunzi mmoja au wawili wanaongoza majadiliano na wengine wanashiriki kwa kutoa maoni yao.

5. Ainisha hatua nne za kufuata katika kuhakikisha usafi na usalama wa chakula jikoni.

Hatua ya kwanza ni kuosha mikono vizuri kwa sabuni kabla ya kuandaa au kushika chakula ili kuzuia vijidudu kuingia kwenye chakula.

Hatua ya pili ni kuosha vyombo vyote na sehemu za kupikia kwa maji safi na sabuni kabla ya kuanza maandalizi.

Hatua ya tatu ni kuhakikisha chakula kilichopikwa kimefunikwa vizuri na kuhifadhiwa sehemu salama isiyofikika na wadudu.

Hatua ya nne ni kuhakikisha vyombo vya kuhifadhiwa chakula na sehemu ya kupikia vinasafishwa mara kwa mara na kuondoa taka mapema.

6. Orodhesha vifaa nane vitakavyowasaidia kuwawezesha wanafunzi wao kupata stadi ya utarizi.

Kwanza, sindano za utarizi hutumika kushona kwa mikono katika kazi za mapambo.

Pili, uzi wa rangi mbalimbali kwa ajili ya kushonea mapambo tofauti.

Tatu, vitambaa vya kufanyia mazoezi ya utarizi.

Nne, chati au mchoro wa mfano wa mapambo ili kuiga mfano.

Tano, penseli au kifaa cha kuchorea kwenye kitambaa kabla ya kushona.

Sita, mkasi wa kukatia uzi na vitambaa.

Saba, cherehani ndogo kwa kazi za haraka au mafunzo ya awali.

Nane, meza au sehemu ya wazi ya kazi ya kushonea.

7. Kubainisha njia nne za kudumisha afya njema ya wanyama wanaofugwa.

Njia ya kwanza ni kuwapa wanyama chakula bora, safi na cha kutosha kulingana na aina ya mnyama.

Njia ya pili ni kuhakikisha wanyama wanapata maji safi kila siku ili kuzuia magonjwa ya tumbo.

Njia ya tatu ni kuwapa chanjo na dawa za kinga dhidi ya magonjwa ya mara kwa mara kama homa ya mapafu.

Njia ya nne ni kuweka mazingira yao safi kwa kusafisha banda au zizi mara kwa mara ili kuzuia wadudu na vimelea vya magonjwa.

8. Onesha udhaifu wa mbinu ya kushirikisha kidogo katika ufundishaji wa mada ya udobi, kwa hoja nne.

Udhaifu wa kwanza ni kwamba wanafunzi wengi hukosa fursa ya kufanya vitendo vya kuosha, kusuuza au kupiga pasi, hivyo kukosa ujuzi wa moja kwa moja.

Udhaifu wa pili ni kushuka kwa ari ya wanafunzi kwa sababu wanakuwa wasikilizaji tu bila kushiriki kwa vitendo.

Udhaifu wa tatu ni kushindwa kubaini matatizo ya kiufundi ya mwanafunzi mapema kwani wanafunzi wachache tu ndio wanashirikishwa.

Udhaifu wa nne ni kwamba mbinu hii huchangia ufaulu mdogo kwa sababu wanafunzi hujifunza zaidi kwa kufanya kuliko kwa kusikia pekee.

9. (a) Eleza kwa kifupi njia mbili za utunzaji wa picha.

Njia ya kwanza ni kuhifadhi picha kwenye mafaili au albamu za picha ili kuziepusha na uchafu, mwanga na unyevu.

Njia ya pili ni kutundika picha kwenye fremu za kioo na kuziweka kwenye kuta au kabati la picha ili zisiharibike.

(b) Kwa kutoa hoja mbili, eleza sababu za kutunza picha.

Sababu ya kwanza ni kuhifadhi kumbukumbu za kihistoria na matukio muhimu ya familia, jamii au taifa.

Sababu ya pili ni kuwa na rejea za kumbukumbu zitakazotumika siku za usoni katika shughuli za kielimu au kifamilia.

10. Tofautisha kati ya ujuzi na lengo mahsusi kama vinavyotumika katika Andatio la Somo.

Ujuzi ni uwezo wa mwanafunzi kufanya jambo fulani kwa vitendo kama kushona, kupika au kuchora baada ya kufundishwa. Ni stadi ya kimatendo inayopimwa kwa utendaji wake.

Lengo mahsusi ni matokeo yanayotarajiwa kwa mwanafunzi baada ya kipindi cha somo kumalizika, kwa mfano, mwanafunzi aweze kutaja hatua za kupika chai. Ni kile mwanafunzi anapaswa kujua au kueleza mara baada ya somo.

SEHEMU B (Alama 30)

Jibu maswali **Mawili** katika sehemu hii.

11. (a) Fafanua sababu mbili za kufanya matengenezo ya viatu.

Sababu ya kwanza ya kufanya matengenezo ya viatu ni kuongeza muda wa matumizi ya viatu hivyo. Viatu vinaporekebishwa mapema vinadumu kwa muda mrefu zaidi na kuepusha gharama ya kununua vipya mara kwa mara.

Sababu ya pili ni kuboresha muonekano na usalama wa viatu. Viatu vikiwa na nyufa, kutoboka au visivyokuwa na soli nzuri vinaweza kusababisha madhara kwa miguu au kuharibu taswira ya muvaaji.

(b) Eleza hatua nne za kufuata katika kukadiria gharama ya vifaa vya kufanyia matengenezo ya viatu.

Hatua ya kwanza ni kuorodhesha aina zote za vifaa vinavyohitajika kama gundi, sindano, uzi wa kushonea viatu na soli.

Hatua ya pili ni kutafuta bei za vifaa hivyo kutoka kwenye maduka au wauzaji wa vifaa vya viatu.

Hatua ya tatu ni kufanya hesabu ya gharama kwa kujumlisha bei zote za vifaa vilivyotajwa.

Hatua ya nne ni kuongeza gharama za kazi na usafiri ili kupata gharama halisi ya jumla ya matengenezo.

12. Chambua hatua sita za kufuata katika kushona kifani cha kofia.

Hatua ya kwanza ni kuchora mchoro wa kifani wa kofia kwenye karatasi au kitambaa.

Hatua ya pili ni kukata vitambaa kulingana na mchoro wa kifani kilichoandaliwa.

Hatua ya tatu ni kuunganisha vipande vya kitambaa kwa kushona sehemu muhimu kama pindo na juu ya kofia.

Hatua ya nne ni kushona mapambo kama vile utepe au uzi wa rangi endapo vinahitajika.

Hatua ya tano ni kujaribu kuvaa kofia hiyo ili kuona kama imetimia na inakaa vizuri kichwani.

Hatua ya sita ni kufanya marekebisho endapo kuna kasoro kisha kuimalizia kwa kupiga pasi na kuiweka tayari kwa matumizi.

13. Fafanua aina sita za mitindo ya ushonaji wa sketi.

Mitindo ya kwanza ni sketi ya kawaida ya moja kwa moja (straight skirt) ambayo hufuata umbo la mwili bila mapambo mengi.

Mitindo ya pili ni sketi ya duara (circular skirt) ambayo hupanuliwa kuanzia kiunoni hadi miguuni, mara nyingi huvaliwa kwenye sherehe.

Mitindo ya tatu ni sketi ya penseli (pencil skirt) ambayo ni nyembamba kuanzia kiunoni hadi magotini na huvaliwa na watu wa ofisini.

Mitindo ya nne ni sketi ya plitedi (pleated skirt) yenye mikunjo mingi inayopanuka kuanzia kiunoni hadi chini.

Mitindo ya tano ni sketi ya A-line ambayo ina umbo la herufi A kutoka kiunoni hadi chini, haibani mwili.

Mitindo ya sita ni sketi yenye vipande (panel skirt) ambavyo huunganishwa pamoja kutengeneza sketi moja yenye mpangilio mzuri.

SEHEMU C (Alama 30)

Jibu maswali **Mawili** katika sehemu hii.

14. (a) Eleza umuhimu wa msingi wa weledi wa matumizi na uhifadhi wa mazingira na jamii katika ufundishaji wa somo la Stadi za Kazi, kwa kutoa hoja mbili.

Hoja ya kwanza ni kwamba msingi wa weledi humfundisha mwanafunzi kutumia vifaa na rasilimali kwa uangalifu bila kuharibu mazingira au kuhatarisha afya ya jamii.

Hoja ya pili ni kwamba unawajengea wanafunzi tabia ya kuhifadhi mazingira, kupunguza taka na kutumia vitu vilivyopo kwa ufanisi, hivyo kuwa na jamii yenye mazingira safi.

(b) Fafanua matumizi matatu ya msingi wa weledi wa matumizi na uhifadhi wa mazingira na jamii katika ufundishaji wa somo la Stadi za Kazi.

Matumizi ya kwanza ni kuwaongoza wanafunzi kutumia vifaa vya kazi kwa njia salama na rafiki kwa mazingira.

Matumizi ya pili ni kuwahamasisha wanafunzi kufanya usafi na kuhifadhi mazingira ya shule na jamii yao.

Matumizi ya tatu ni kufundisha wanafunzi namna ya kutengeneza bidhaa kwa kutumia vifaa vya asili na vya kupatikana kirahisi ili kuepuka uharibifu wa mazingira.

15. Eleza mambo sita muhimu ya kuzingatia katika kuandaa zana za upimaji wa somo la Stadi za Kazi.

Jambo la kwanza ni kuhakikisha zana za upimaji zinahusiana moja kwa moja na malengo ya somo.

Jambo la pili ni kuhakikisha zana zinapima ujuzi na maarifa ambayo mwanafunzi alifundishwa.

Jambo la tatu ni kuhakikisha zana hizo ni rahisi kutumika na kueleweka kwa wanafunzi wa viwango tofauti.

Jambo la nne ni kuchagua aina ya zana inayofaa kama jaribio la vitendo, maswali ya mdomo au maandishi.

Jambo la tano ni kuhakikisha zana zina uwezo wa kupima usahihi, kasi na ubunifu wa mwanafunzi.

Jambo la sita ni kuandaa zana zinazolingana na muda wa kipindi au mtihani uliopangwa.

16. Chambua hatua sita za kufuata wakati wa kufundisha Ugizaji kwa wanafunzi wa Darasa la Sita.

Hatua ya kwanza ni kumweleza mwanafunzi maana ya ugizaji na umuhimu wake katika maisha na jamii.

Hatua ya pili ni kuwachagua wanafunzi watakaoshiriki ugizaji na kuwagawanya katika vikundi.

Hatua ya tatu ni kugawa nafasi na majukumu kwa kila mwanafunzi kulingana na igizo linalofundishwa.

Hatua ya nne ni kufanya mazoezi ya igizo na kila mwanafunzi kuonesha nafasi yake mbele ya wenzake.

Hatua ya tano ni kufanya igizo kamili mbele ya darasa na kujadili mafanikio na changamoto zilizojitokeza.

Hatua ya sita ni kuwapa wanafunzi mrejesho na pongezi kwa ushiriki wao na kuwaelekeza namna ya kuboresha.